

A földrajztanítás alapjai 9.

Összeállította: dr. Makádi Mariann

TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0007
„ORSZÁGOS KOORDINÁCIÓVAL A
PEDAGÓGUSKÉPZÉS MEGÚJÍTÁSÁÉRT”

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Regionális földrajzi szemléletmód

Téri modellek hierarchikus szintjei

földrajzi övezetesség

globális rendszer

övezetesség = modell

hozzá kötni – életmód, viselkedés, veszélyhelyzet

országcsoporthoz

ország

régió

földrész

tipikus táj

regionális modell

helyi példa
(táj, ország)

tájak

tipikus tájak

országok

országcsoportok

régiók

**Tájak földrajzának
szemlélete**

A tájak tanításának szemlélete

Táj = A földfelszín önálló, természetföldrajzi és részben társadalom-földrajzi sajátosságok által meghatározott arculatú része

**meghatározó sajátosságok eredete többféle
(pl. földtani szerkezet, domborzat, éghajlat, vízrajz,
ökológiai jellemzők, társadalom tevékenysége)**

A táj átalakítotttsági állapota

természetközeli táj

mesterséges táj

kultúrtáj

kultúra

átmeneti táj

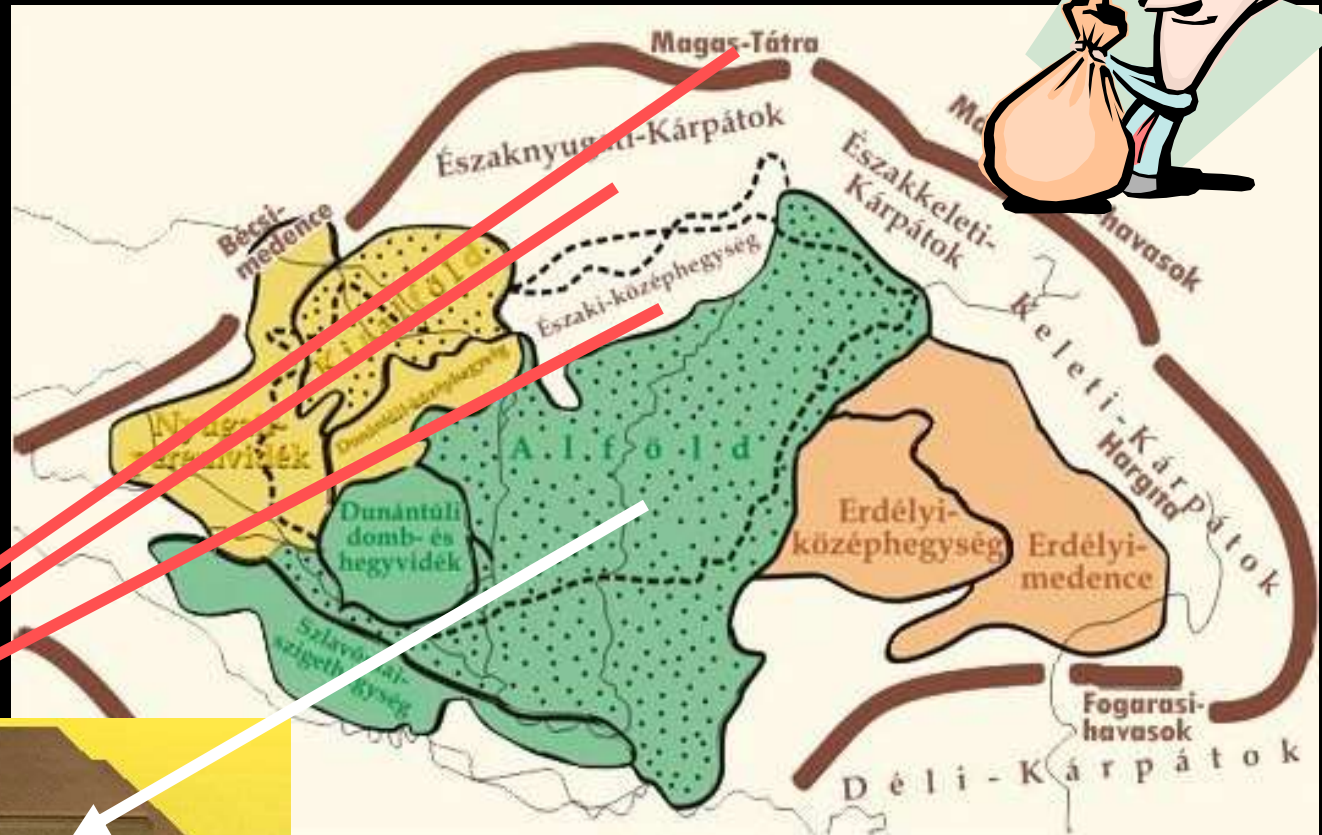
- létesítmények
- mesterséges felszínformák
- tájsebek

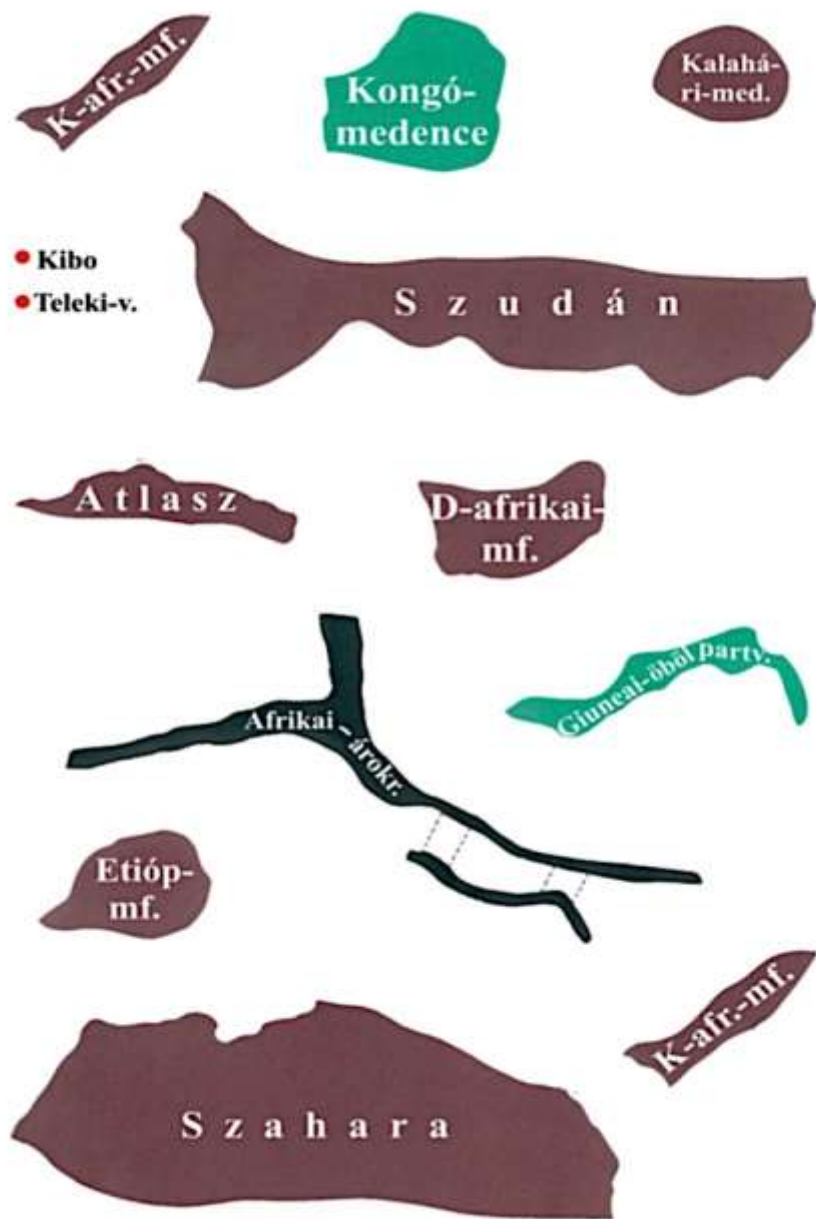
Tájhierarchia

nagytaj
középtaj
kistaj

földrészé
földrészrészé
országé

Kárpát-medencevidék
Kárpát-medence
Alföld
Duna–Tisza köze

**Majd domborzati térképre
rárajzolni a tájhatárokat**

Részben az egész

Tájjellemzés

Hol van?

Milyen?

Miért olyan?

Természetes
elemek

Természetes táj

Mesterséges
elemek

Kultúrtáj

Környezeti állapota

Mi várható a jövőben?

**jellemzési ⇐
algorithmus
kialakítása**

Tájjellemzés

Hol van?

Milyen volt?

Miért olyan?

Milyen?

Természetes
elemek

Természetes táj

Mesterséges
elemek

Kultúrtáj

Környezeti állapota

Mi várható a jövőben?

Milyen ma?

Milyen lesz?

Földrajzi információs piramis

Ismert összefüggések

stratégiai sík

tájprognózis

dinamikai sík

tájelemzés

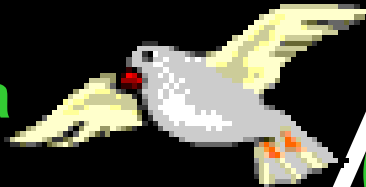
folyamatok síkja

tájelemzés

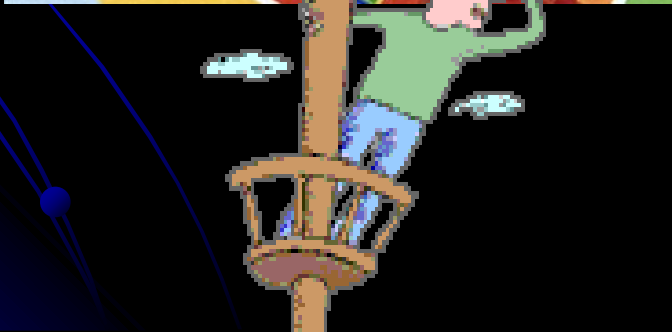
valóság síkja

tájleírás,
elemzés,
állapot-
felvétel

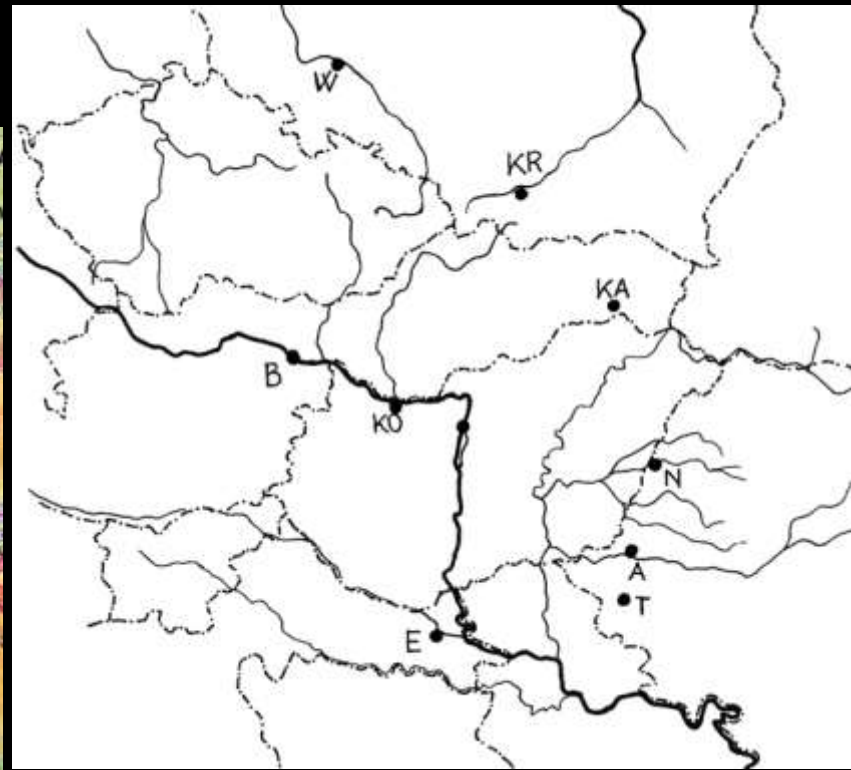
Ismert részletek

„Milyen szemmel” nézünk körbe?

Tájjellemzés térkép alapján

Igaz állítások
megfogalmazása

Verselő

1. Írd le azokat a földrajzi fogalmakat, amelyek eszedbe jutnak erről a képről!
2. Írj mindegyik fogalom mellé egy jelzőt!
3. Írj mindegyik jelzős szerkezethez egy igét (történést / cselekvést / állítást)!
4. Rendezd verssé a leírtakat!

Szövegalkotás – Miről mesél? Atlaszbeli ábra alapján

Rajzolás hangok alapján - Látraajz készítése

Hangoskodó

1. változat: Milyen hangokat hallasz? $\Rightarrow$ Sorold fel!
2. változat: Szólaltasd meg a tájat / a képet!

A tér szűkítése és tágítása

Szűkítés

Elképzelni

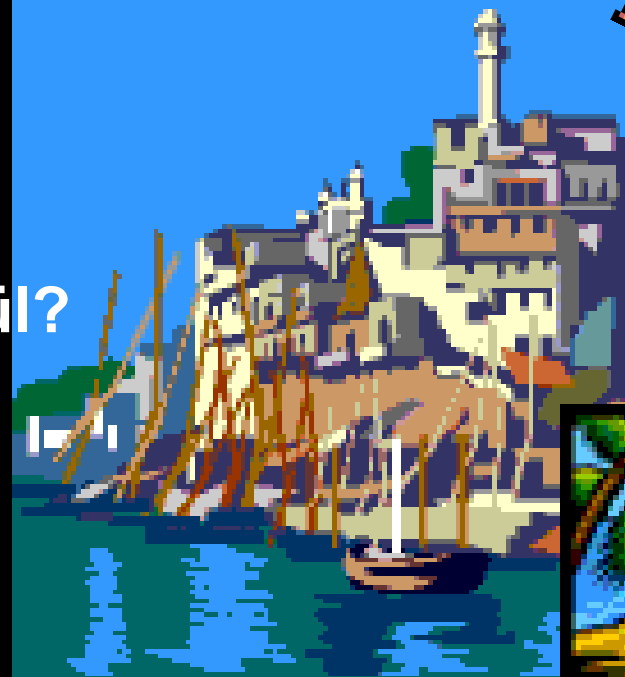
Mi van a belsejében?

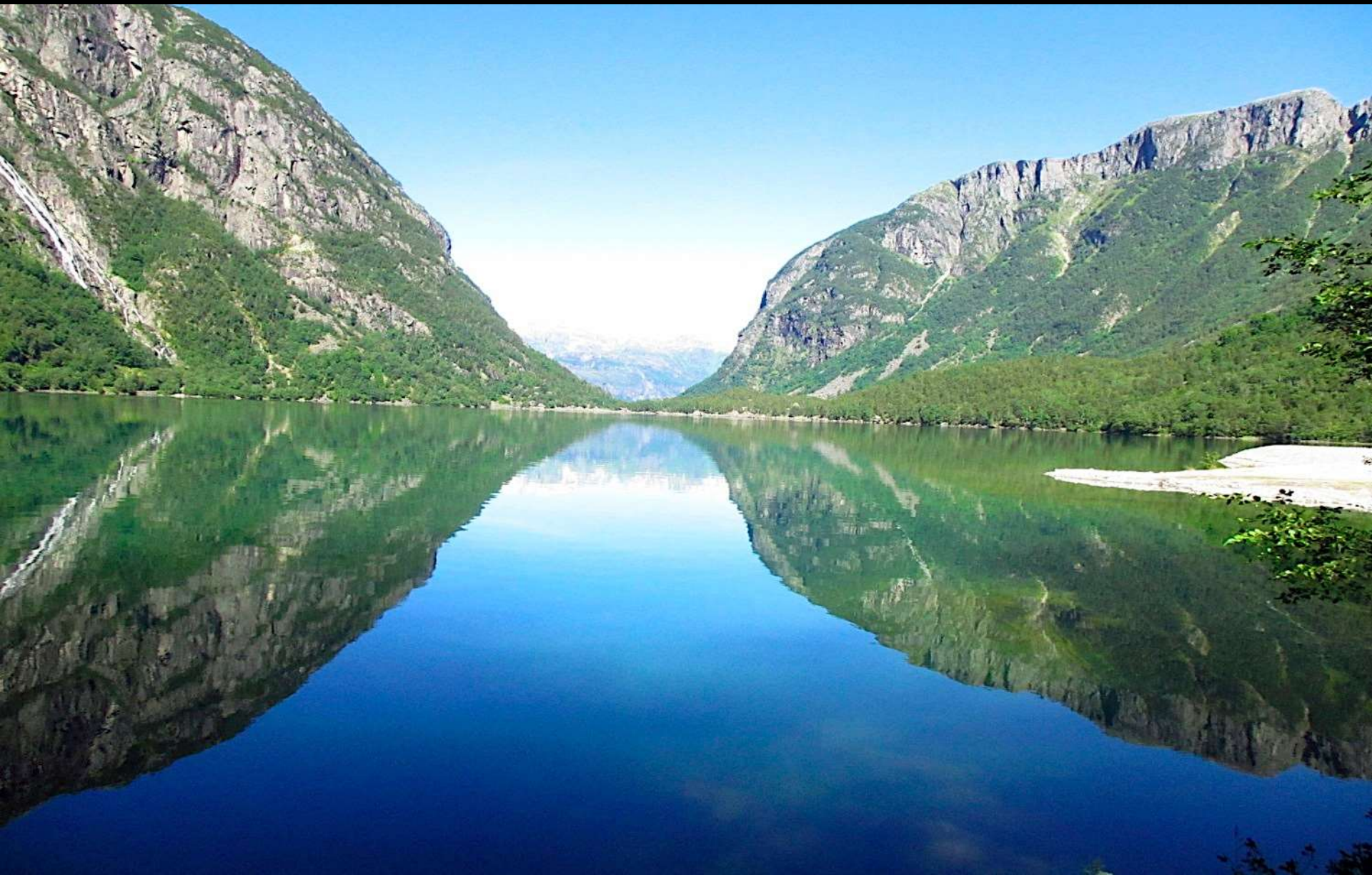
Tágítás

- Elképzelni

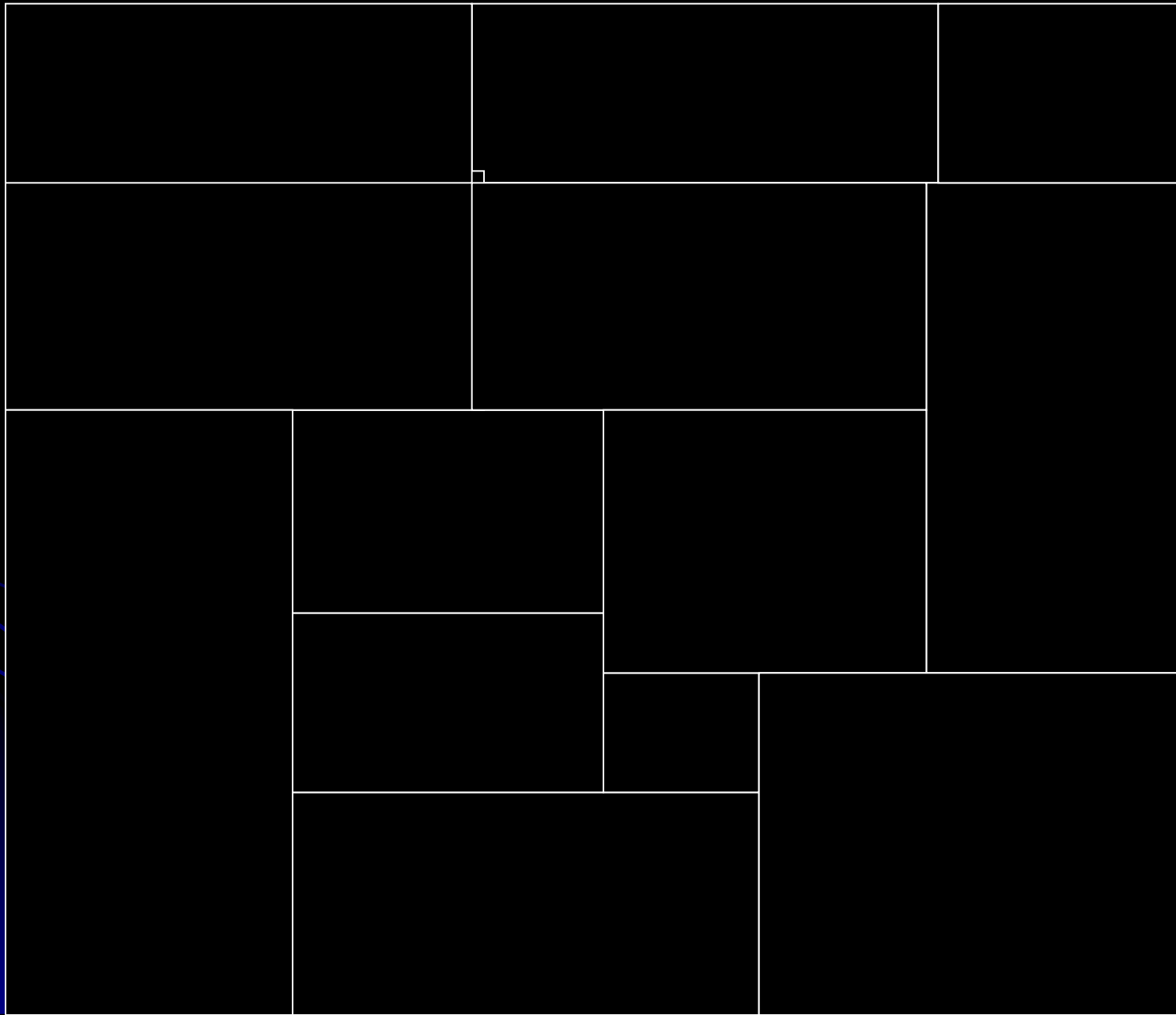
- Mi van a kép keretén kívül?
- Mi van a terep eltakart részei mögött?

Képleleplezés – Találd ki, hogy mi van ott!

Tértágítás térképi részlettel Melyik országban járunk?

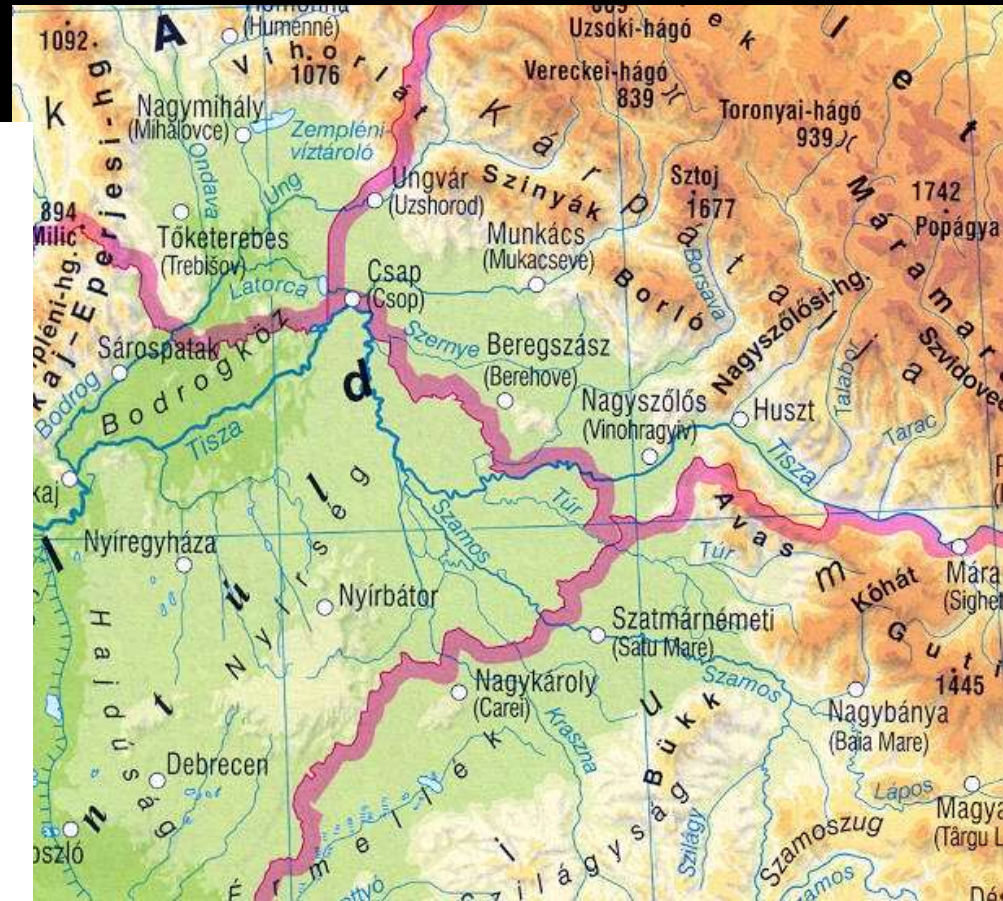
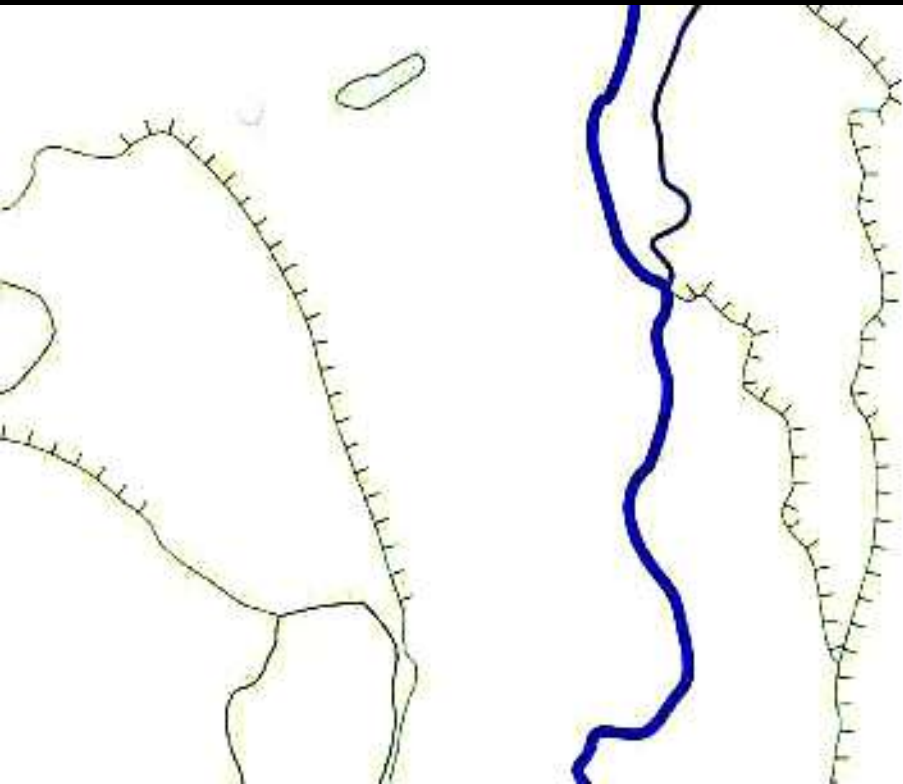
Térkép alapján – keretbővítés

Ismert domborzati térképrészlet alapján

cél: topográfiai következtetés

Ismert terület körvonalas térképrészlete alapján

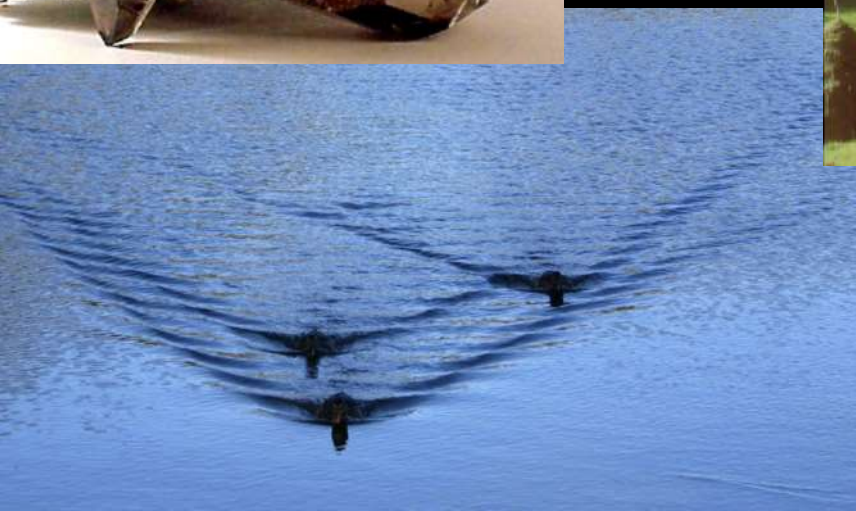
cél: topográfiai tudás előhívása

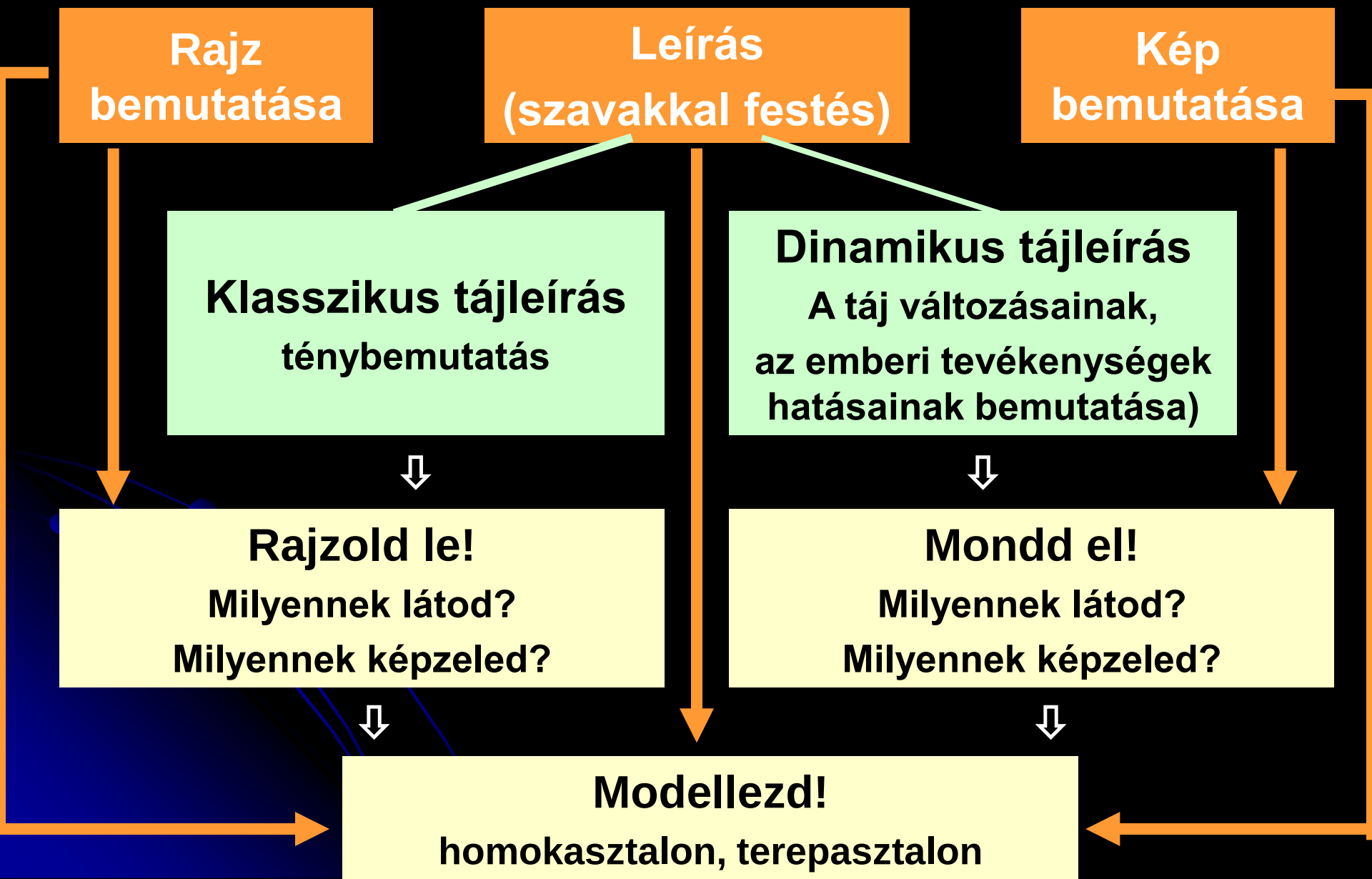
Tájelemek felismerése

Jellegzetes

formák felismerése

A tájbemutatósi módszerek

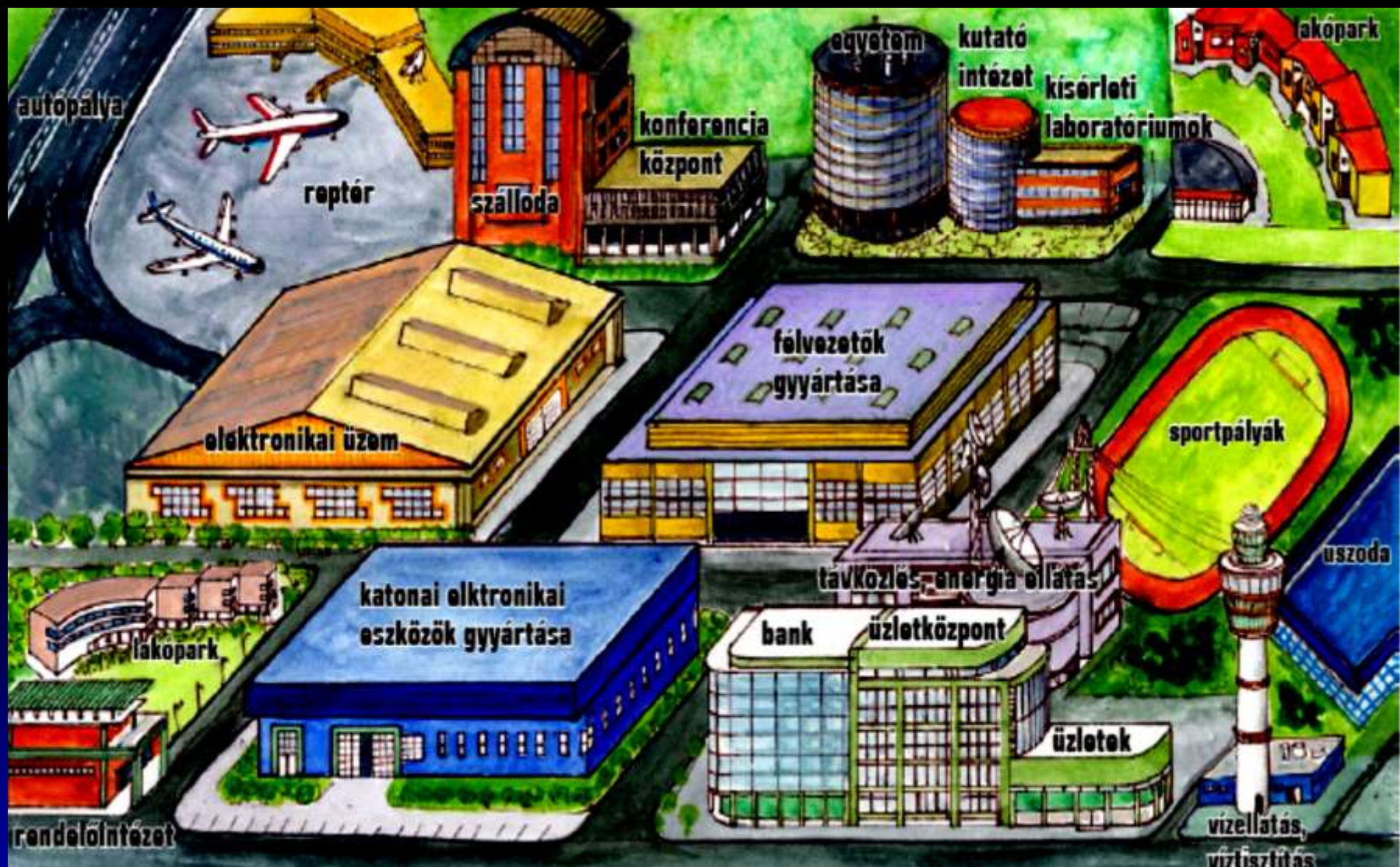

Milyennek képzeled?

Rajzold le a térképi információk alapján!

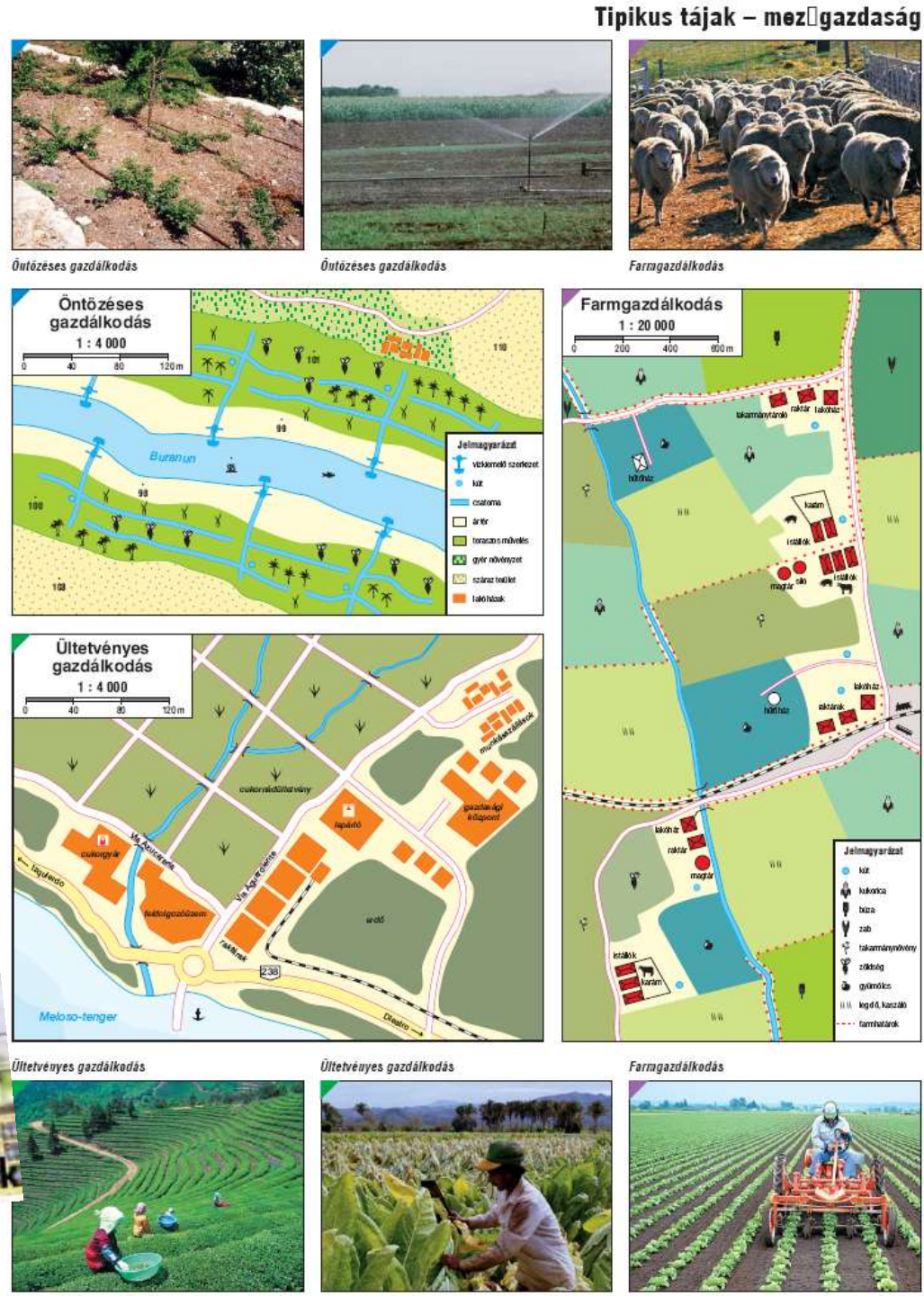
Tervezz logókat az itt lévő létesítményekhez!

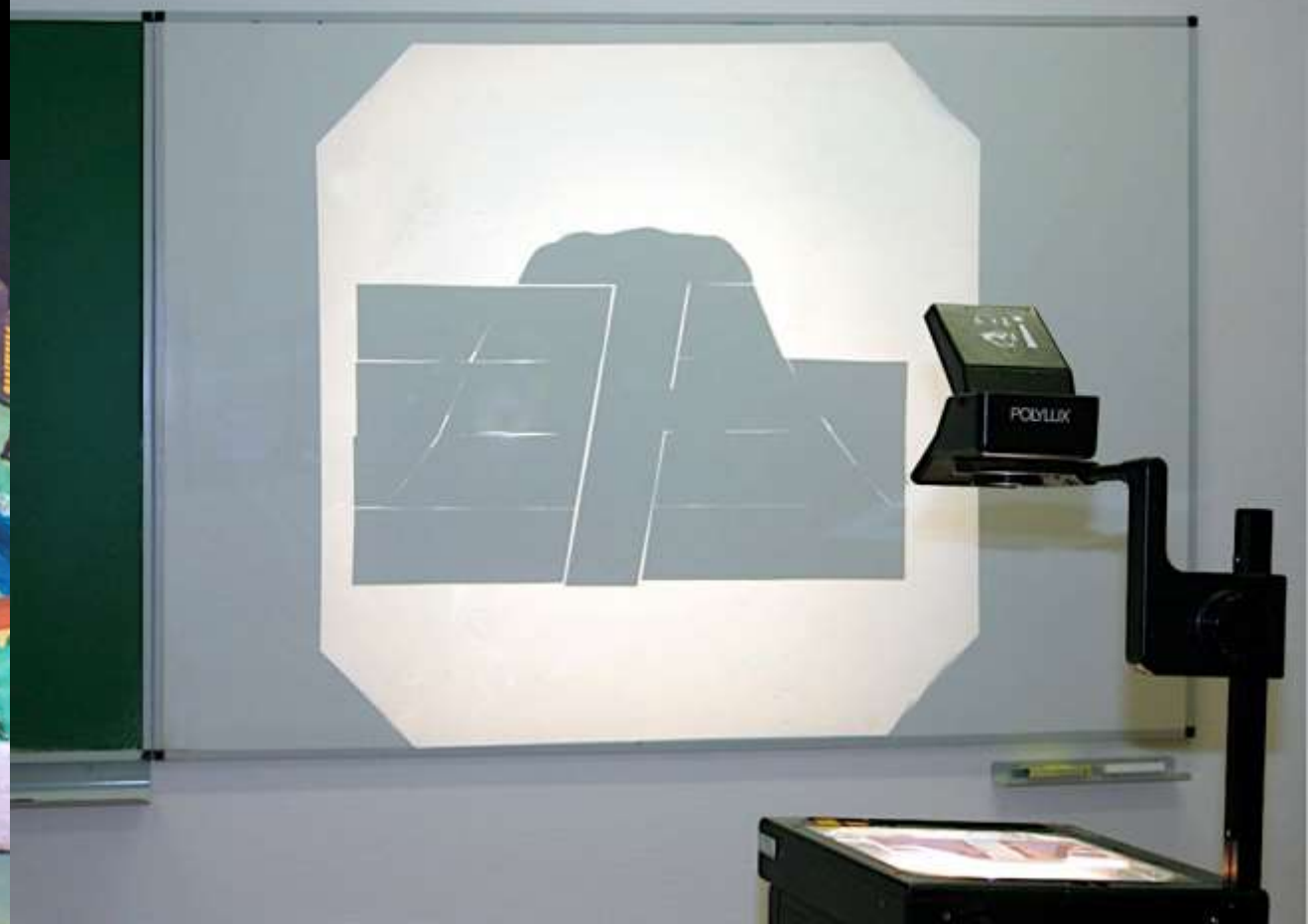
Kép kiegészítése

Modellezd az atlaszlapon látható információk alapján! Melyik lehet?

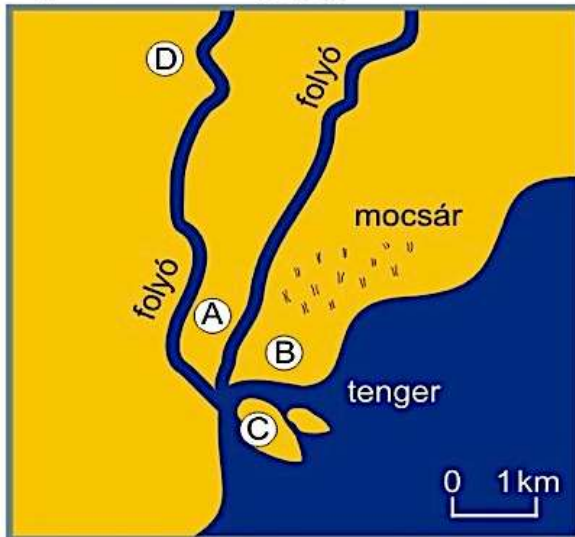

Modell-kivitelezés megtervezése

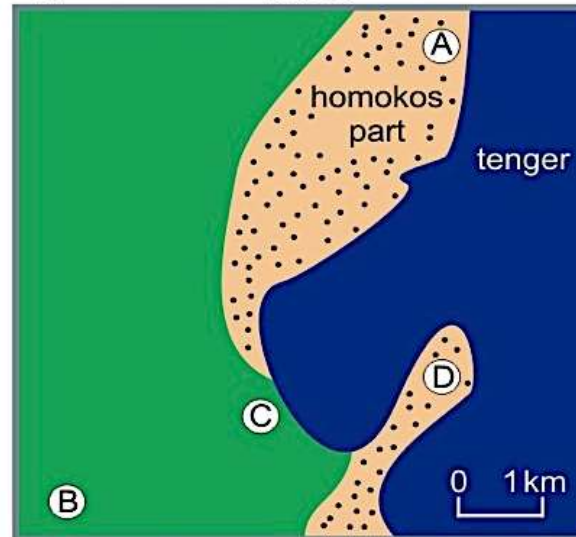

Tér- és időbeli modellek alkalmazása

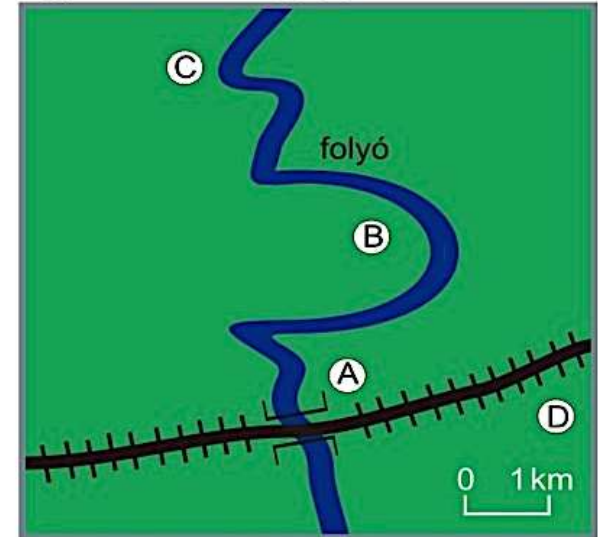
1. 1800

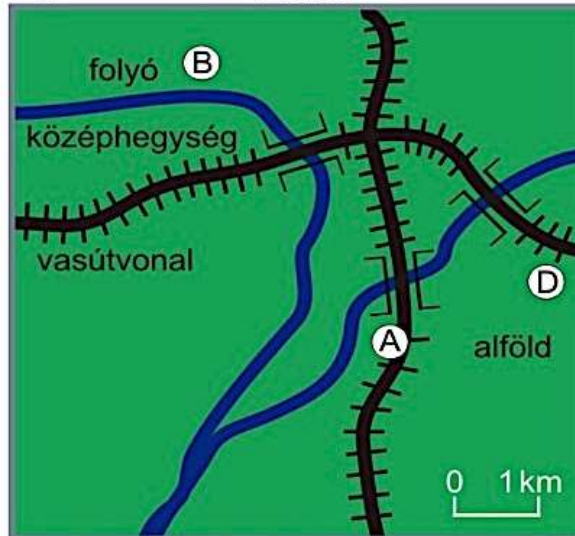
2. 1830

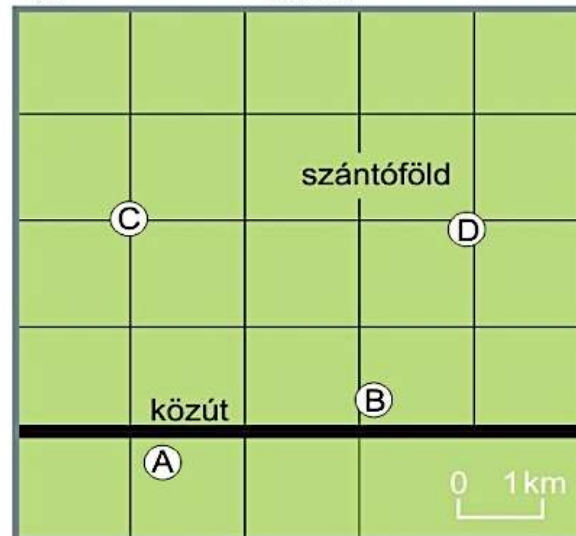
3. 1860

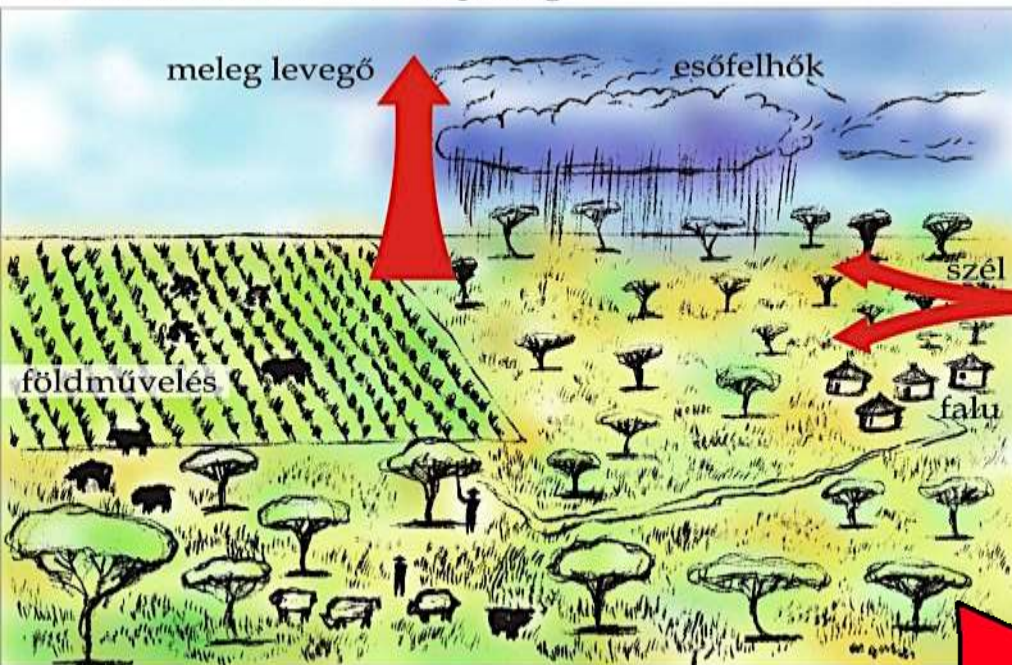
4. 1910

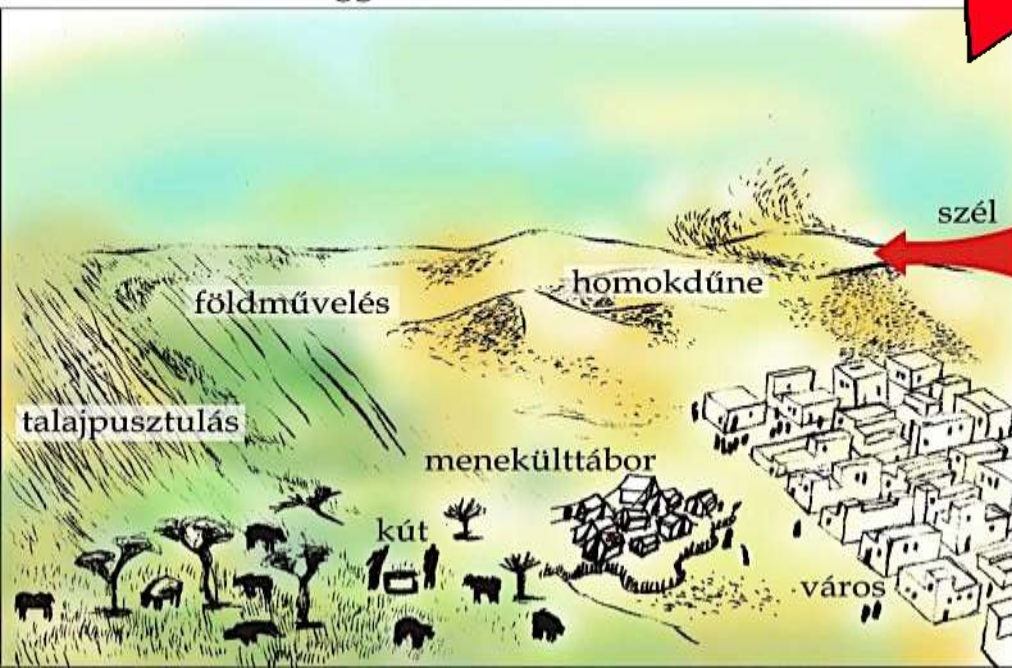
5. 1990

A szavanna eltartotta a népességet

A szavanna sivataggá vált a XX. század második felében

Tájprognózis készítése

Tájprognózis készítése feltételek változtatásával

A lakóhelyi táj változása, ha visszahódítja a természet

Új tájbeosztás a Kárpát-medencében!

2015

Földrajztudományi Kutatóintézet

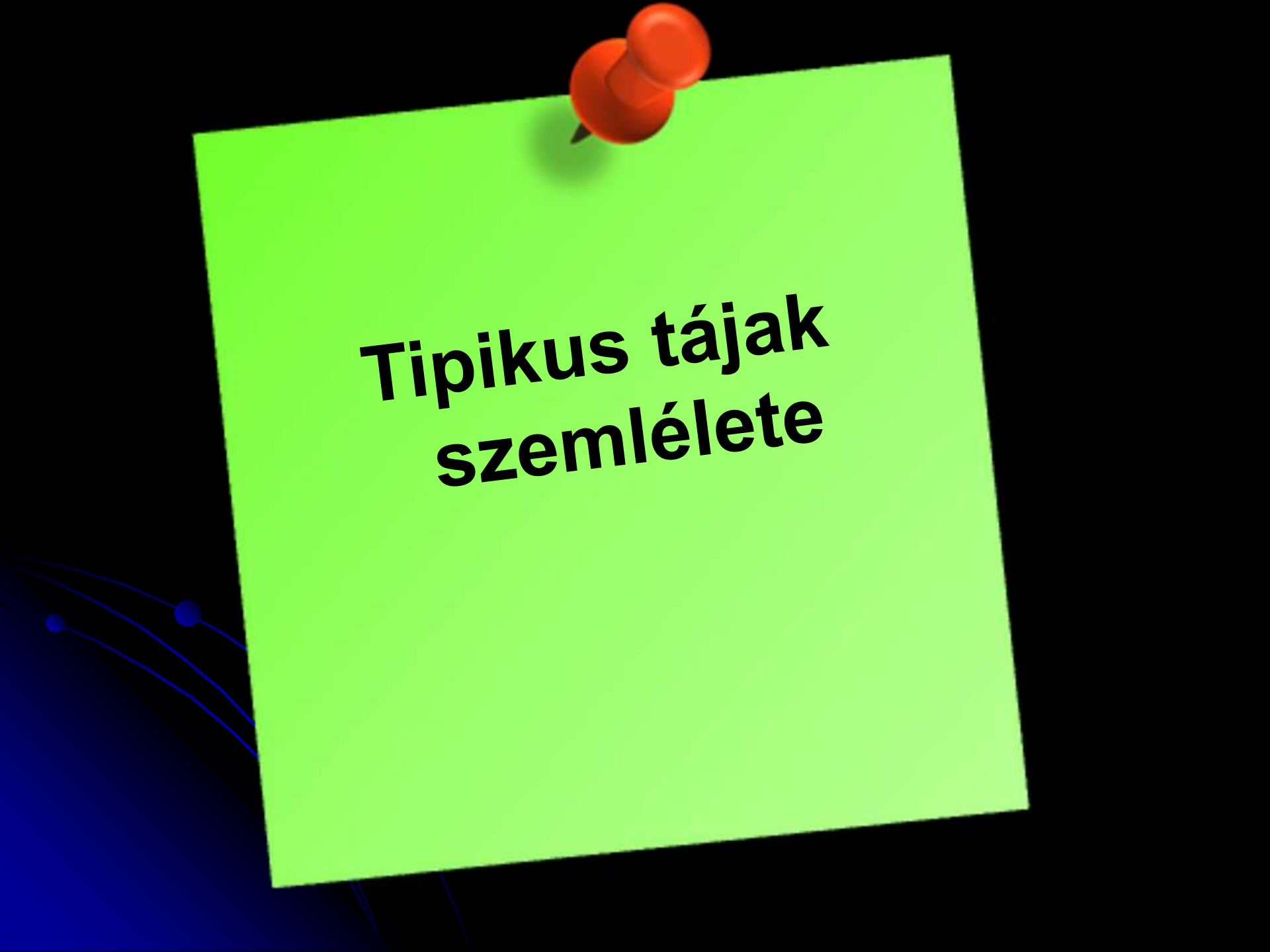
megjelenés az OFI új
földrajzkönyvében

Nagytajak

1. **Duna–Morva–Rába-medence**
(Alpokalja, Kisalföld)
 2. **Dunántúli-középhegyvidék**
 3. **Duna–Tisza-medence**
(Dunántúli-dombvidék, Alföld)
- } **Pannon-medence**

+ **Északnyugati-Kárpátok** → Belső-ÉNy-i-Kárpátok → Mátra–Tokaji-hegyvidék (Északi-khg.) + Nógrád–Abaúji-medencesor + Gömör–Tornai-karszt

+ **Keleti-Alpok** → Középső-Keleti-Alpok → Stájer–Magyar Elő-Alpok → Soproni-hg., Kőszegi-hg.

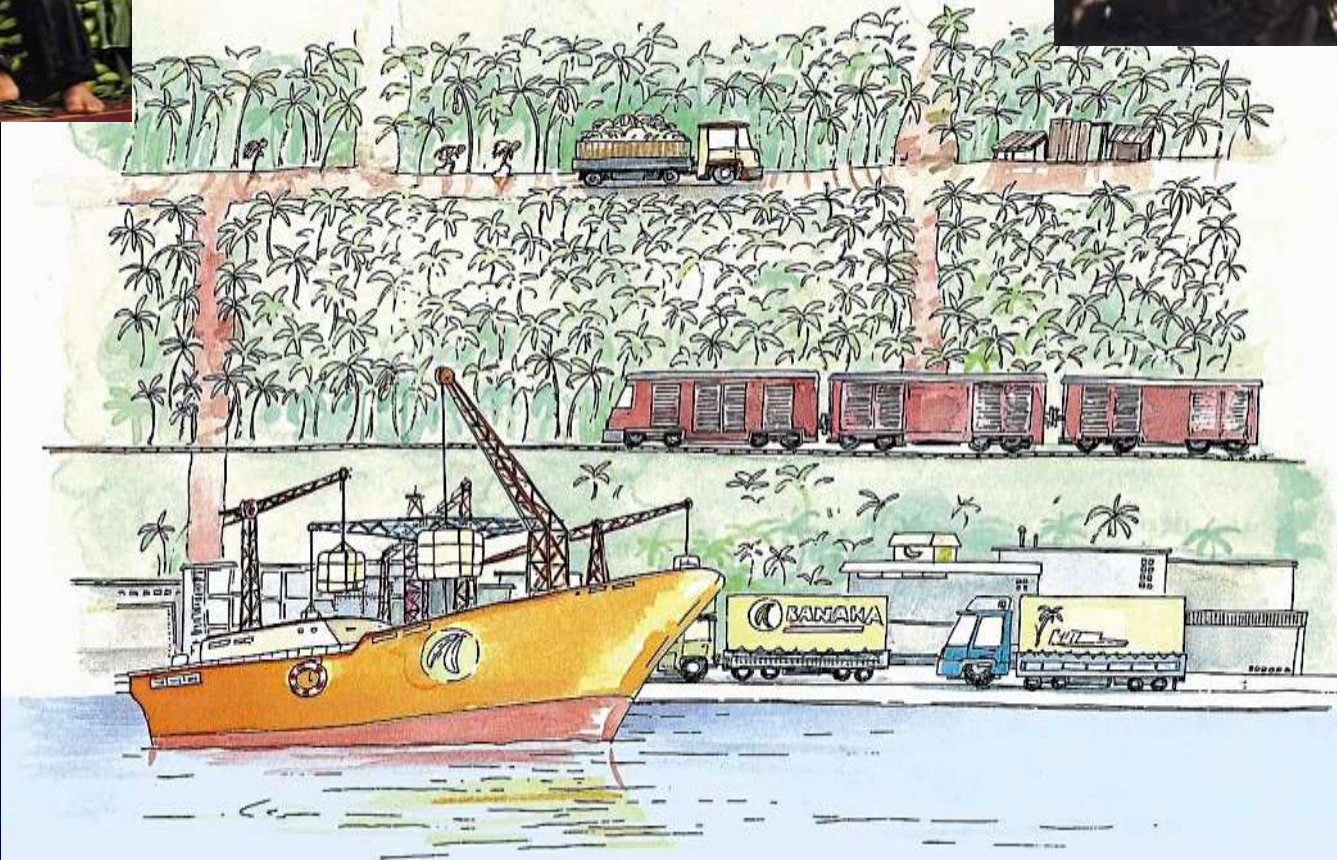
Tipikus tájak szemlélete

Tipikus tájak földrajza

Valamilyen szempontból jellegzetes vonásokat mutat

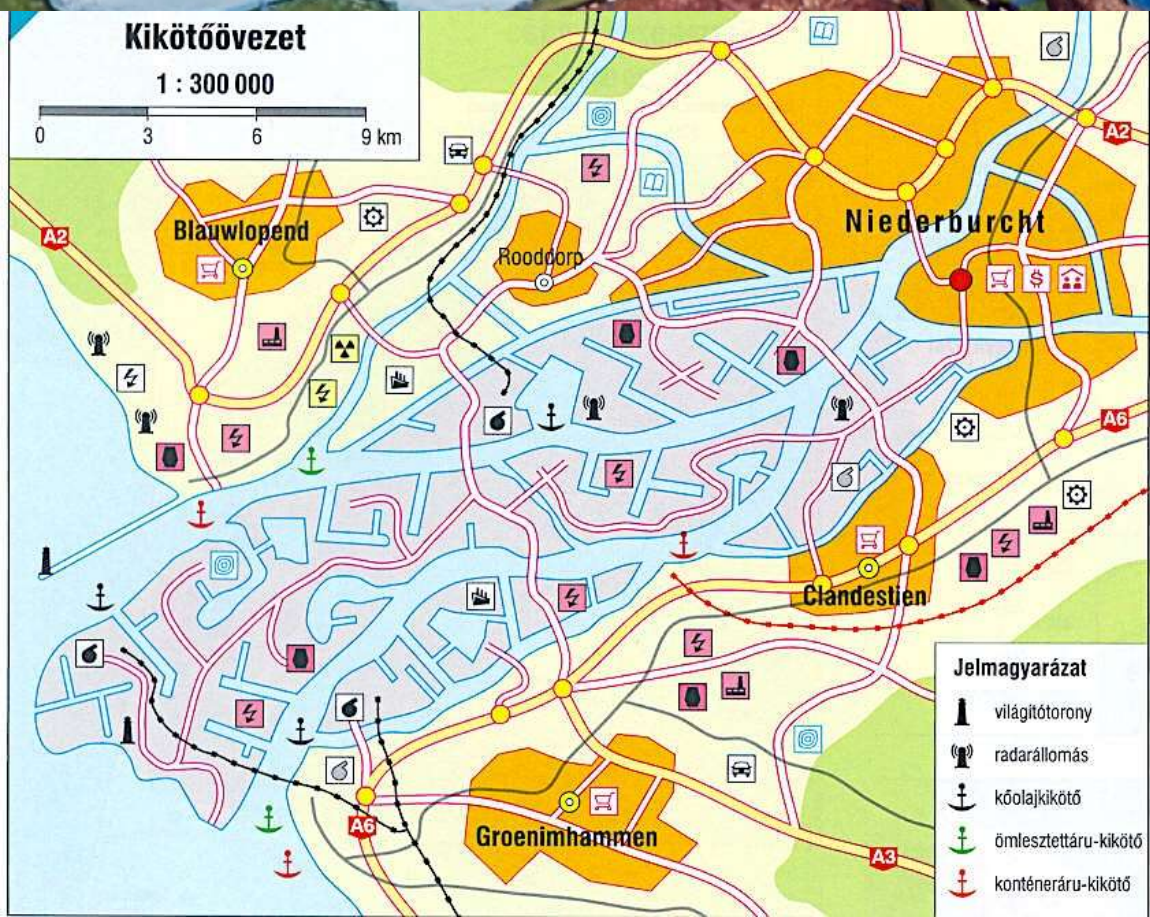
- **Felszíni adottságai – magashegység, feltöltött alföld, karsztvidék**
- **A földrajzi övezetességi rendszerben elfoglalt helye – sivatag, mediterrán táj, tajgavidék**
- **Gazdálkodása – oázis, ültetvény, kikötőövezet**

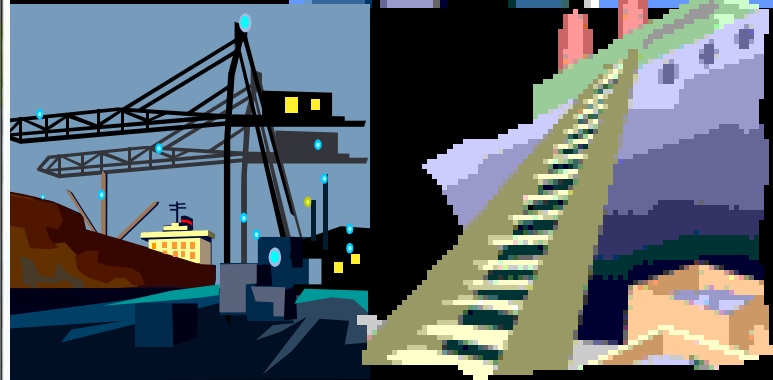

Tipikus tájak

Keresd meg a kikötőövezet rajzán betűkkel megjelölt helyeket az atlaszbeli térképen!

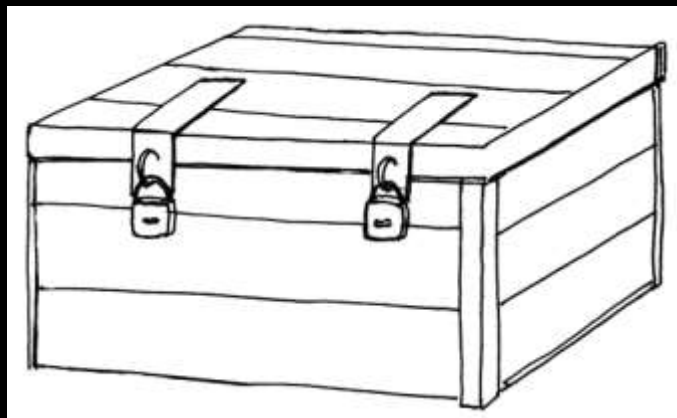

tőövezet

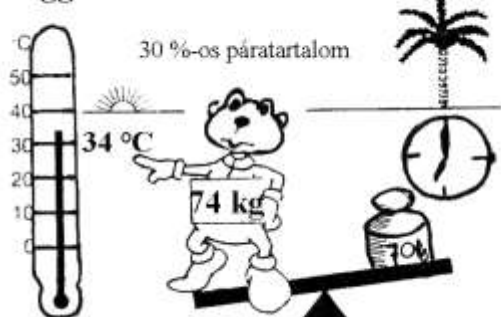
Sivatagi túlélő kalandtúra tervezése

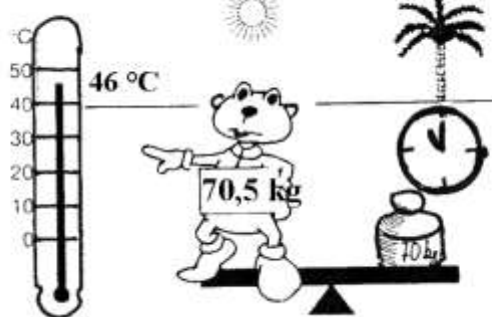
Pakold meg az utazóládát! ⇒ eszközök, ruházat

Rajzold le magadat a sivatagi túrán!

Reggel

Délben

Délután

A sivatagban ahhoz, hogy az ember megtartsa teljes munkaképességét, naponta legalább 4 liter vizet kell fogyasztania. Vízzel a tűző napon legfeljebb 14 óráig, árnyékban 2 napig maradhat életben.

**Országok
földrajzának
szemlélete**

Az országok tanításának szemlélete

Általános iskola:

regionális földrajz de erős válogatással

A földrajzi szempontból kiemelkedő
Országok (világgazdasági szerepük,
hazánk szomszédjai, típusországok)
⇒ modellszerű szemlélet

Középiskola:

nem igazi regionális földrajz!
a világban lejátszódó folyamatok
példájaként

Visszautaló tanítási stratégia

általános $\Rightarrow$ egyedi

nagyobb egység $\Rightarrow$ kisebb egység

nem kiemelni az országot a környezetéből!

Visszaulaló tanítási stratégia

5-6. évf.	7-8. évfolyam			9. évf.	10. évf.
kontinen- sek felis- merése és megneve- zése	kontinens	kontinens- rész	ország	term.földr-i példák	társ.földr-i példák
	általános ismeret		sajátos ismeret	jelenségekre, folyamatokra, összefüggésekre	
	⇐		vissza- utalás	visszaulalás a ⇐ speciális konkrét ismeretekre	
			előre- utalás	⇒	

Az országok földrajzi jellemzése

Fekvése

Területe

**Tört., társ-
gazd-i múltja**

Hogyan
befolyásolta a
társ-gazd. élet
kialakulását?

Népessége

(száma, összetétele,
szokásai, kultúrája)

Gazdasági élete

Csak a
legjellemzőbbek!

Környezeti áll.

**Természetföld-
rajzi jellemzői,
erőforrásai**

Milyen lehetőséget
kínál a társ-nak?

**⇒ jellemzési
algorithmus
kialakítása**

Települései

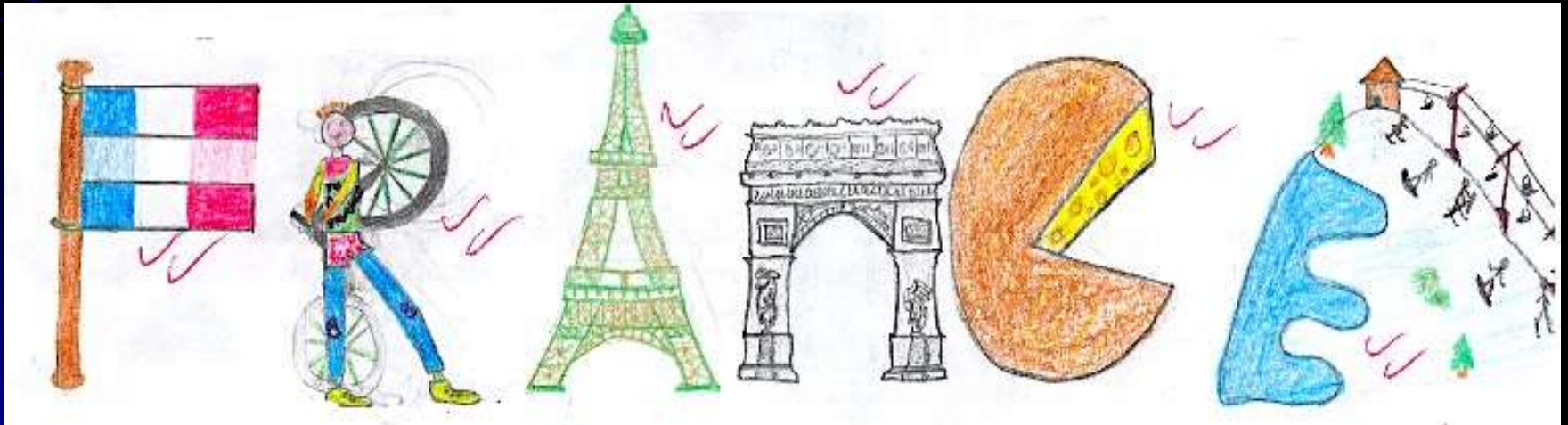
**De nem minden országnál mindent!
csak az egyedit!**

Ábrázoló

Alakítsatok át minden betűt az országra jellemző
kis rajzzá! Rajzoljátok le szépen, aprólékosan!

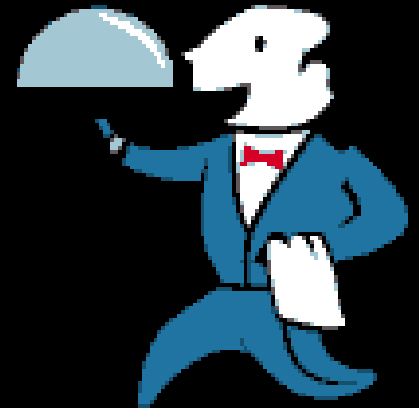
FRANCE

A Föld országainak zászlói

Készítsd el és tálald fel az országokat!

Rakd ki az országzászlókat jellegzetes terményeik, élelmiszereik felhasználásával!

Nagy jelentősége van

- a lényegkiemelésnek
- a halmazba sorolásnak
- az összehasonlításnak

grafikus rendezők használata

megjelenítések

**összefoglalók,
tablók készítése**

Országcsoporthok – még inkább modellszerű

közös földrajzi
jellemzők

specifikumok

Alapszempon: miben közösek?
nem az egyes országok jellemzése, elemzése

Feltétele: világos szempontkijelölés

**Régiók
földrajzának
szemlélete**

A régiók tanításának szemlélete

Régió = meghatározott ismérvek alapján elhatárolható terület, térség

Pl. természetföldrajzi – Alpok magashegyvidéke

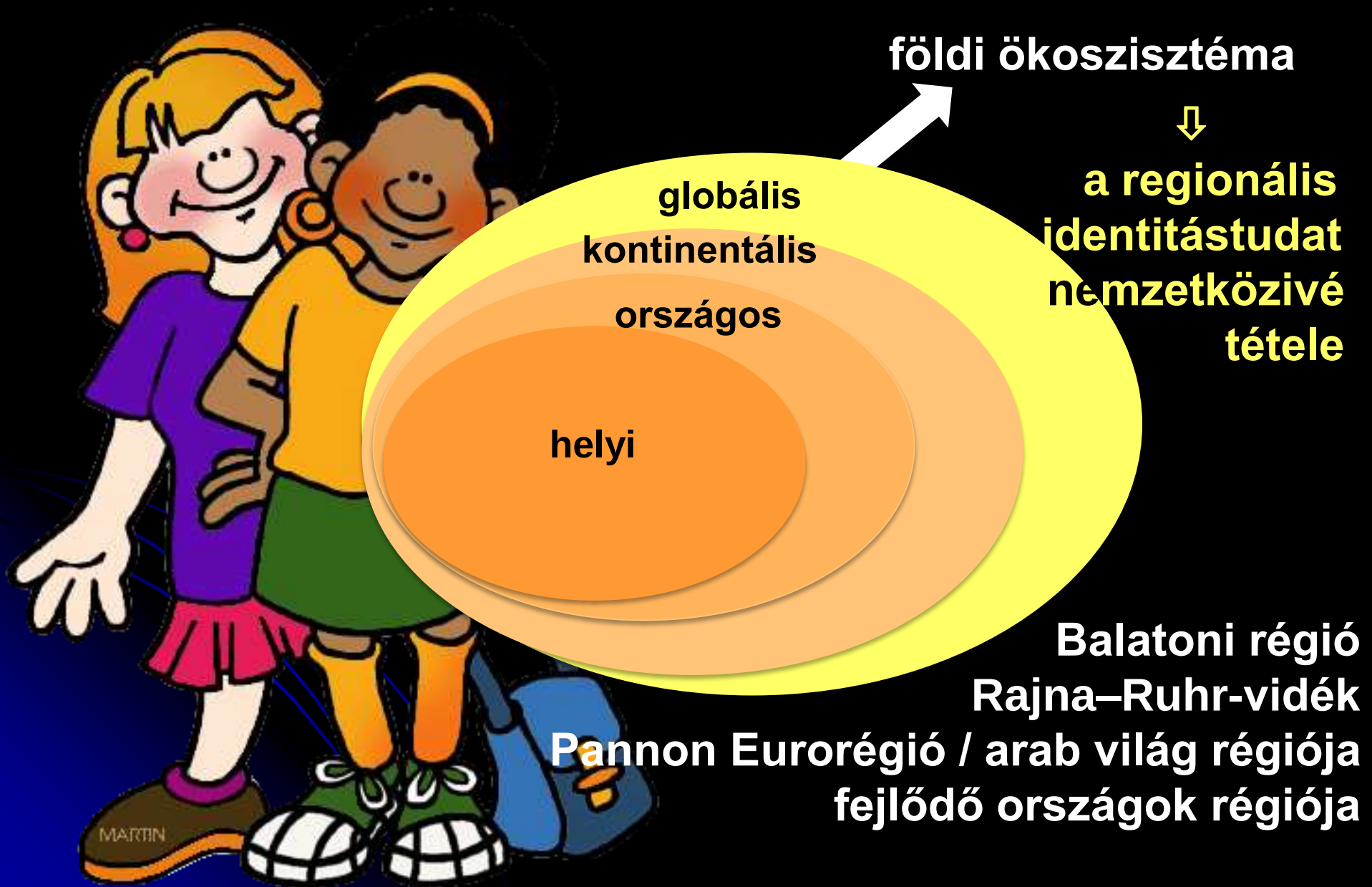
társadalmi-gazdasági – Kárpátok Eurorégió

politikai – Észak-atlanti régió

tervezési-statisztikai – Nyugat-Magyarország régió

Régió nagyságrendek

A régiók földrajzi jellemzése

Milyen szempont alapján
jelölték ki?

Földrajzi jellemzői

- Erőforrások ⇒ milyen lehetőségek?
- Földrajzi-környezeti vonásai (csak a régió-szervezés szempontjából fontosak)

Helye, szerepe

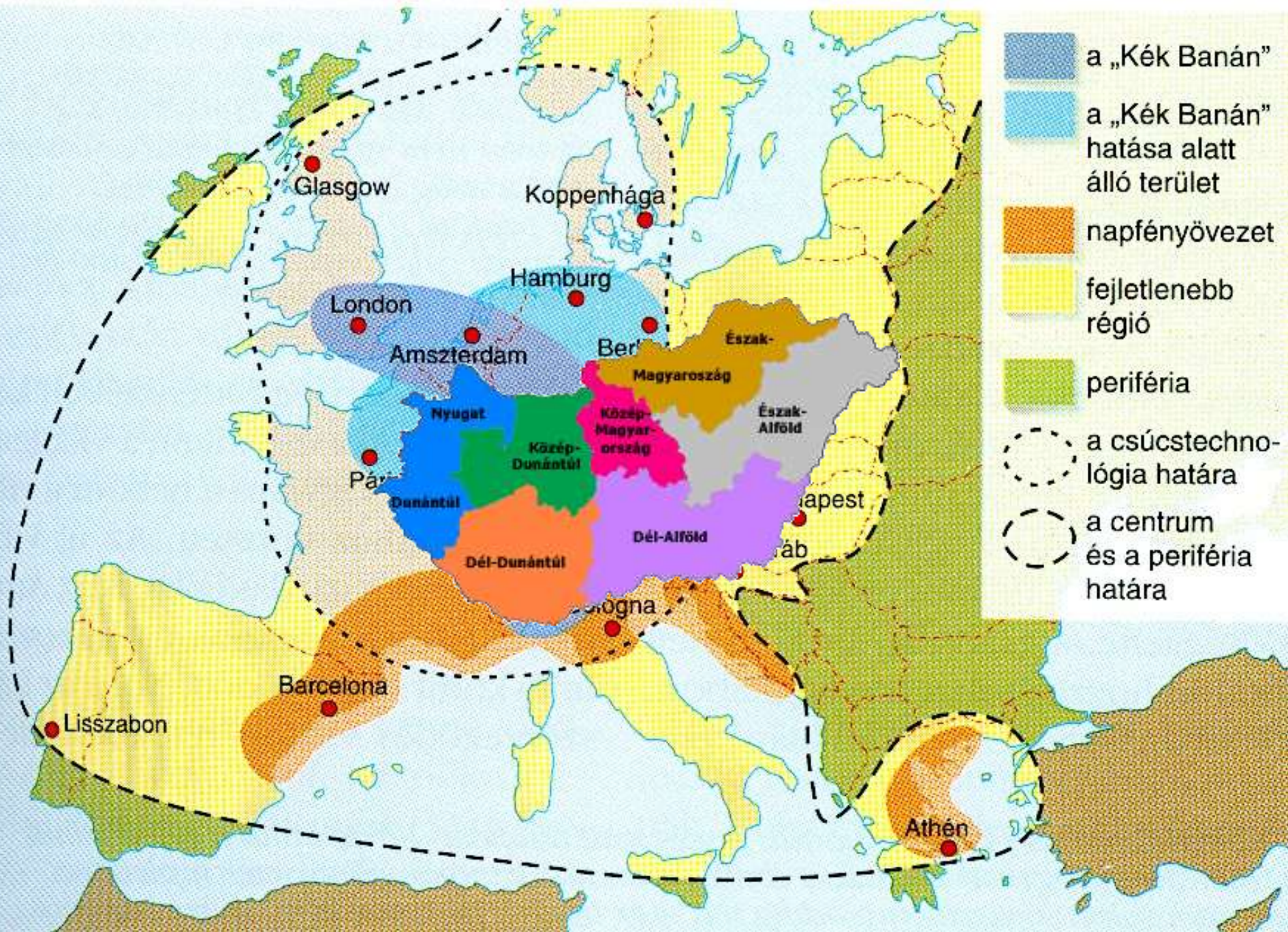
Világgazdasági, politikai, kulturális életében (jelentősége, szervezeti, szövetségi tagsága)

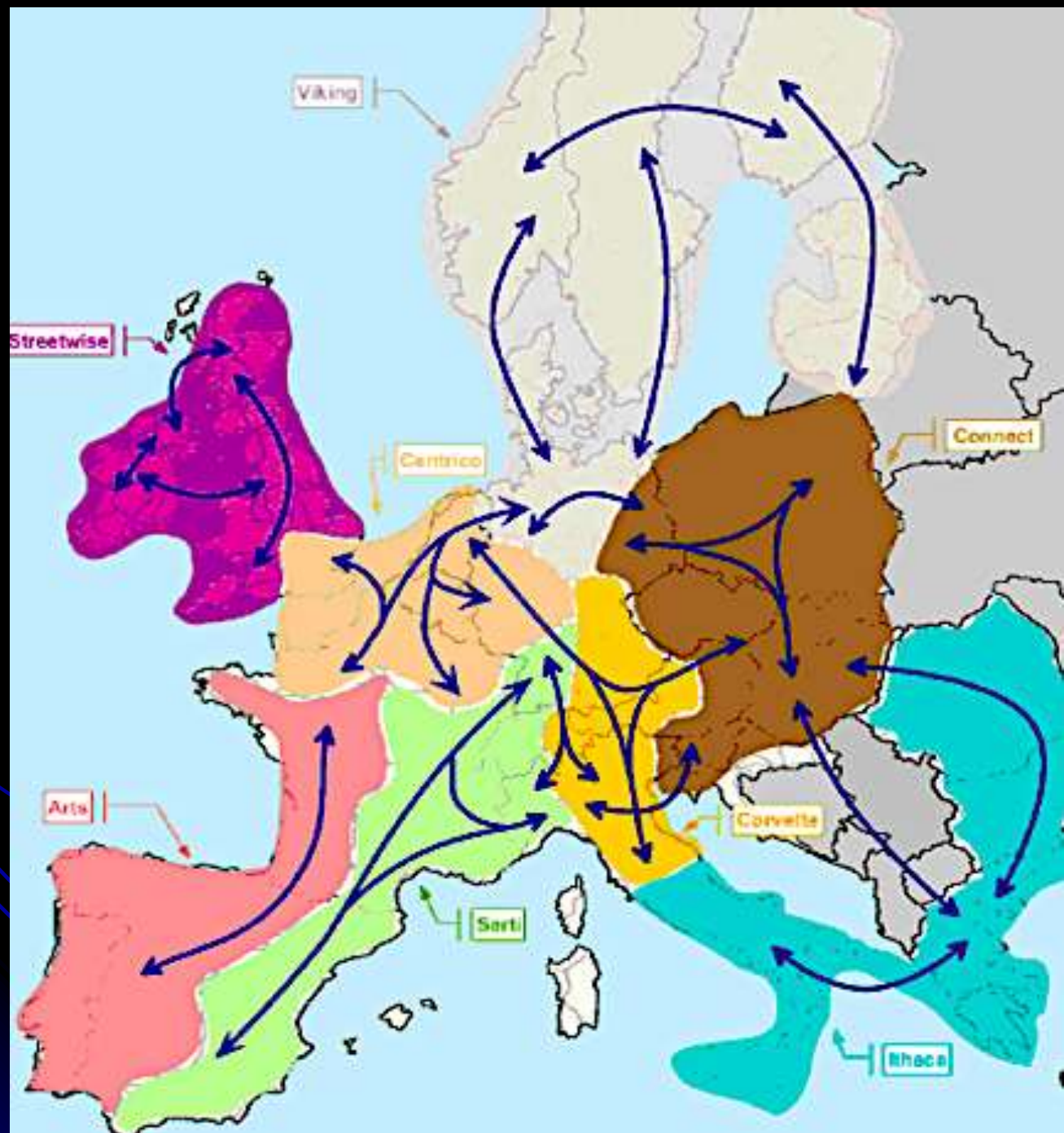
Kapcsolatai

Belső
(Hogyan működik együtt a régió?)

Külső
(Miért ilyen kapcsolatai vannak?)

⇒ **jellemzési algoritmus kialakítása**

EURÓPAI FALU

LEADER Közösség

European Union
European Regional Development Fund

